

Marta Casas Vilella

Planeta MARC



Columna

MARTA CASAS VILELLA
PLANETA MARC

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2025

© MARTA CASAS VILELLA, 2025

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3405-8

DIPÒSIT LEGAL: B. 14.040-2025

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnaedicions.cat



La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)

si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com

o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

El meu decàleg

1. ESCOLTA'M QUAN PARLO, SEMPRE ÉS IMPORTANT

Està escrit i succeirà	15
Jo i la mama	27

2. TRIA LES PARAULES EXACTES, LES RECORDARÉ

El galliner	37
La mama i jo	45

3. ACCEPTA EL MEU SILENCI

Presoners al Delta	61
L'emergència de les formes.	71

4. MIRA QUÈ FAIG, NO PREGUNTIS QUÈ PENSO

La cova de Plató	81
L'aquellarre autista	89

5. NO FACIS A LA FORÇA RES PER MI, SERÀ INÚTIL

Jo i el papa	99
Senyora!	109

6. NO CANVIÏS LES REGLES DEL JOC A MITJA PARTIDA

Jo i els professionals	117
Hi ha un estrany a la nevera	141

7. NO DECIDEIXIS PER MI, SÉ EL QUE VULL

Les putes pastilles	147
La meva fortalesa	161

8. RECORDA: JO SOC EL MEU MILLOR AMIC

De pel·lícula de cine	187
<i>No pain, no gain</i>	209

9. DIGUE'M LES COSES NOMÉS UNA VEGADA, NO SOC IDIOTA

El dia que el marc va sortir volant per la finestra	227
El dia que el Marc va caure per la finestra	247

10. ESTIMA'M COM SOC O DEIXA'M EN PAU

Les formigues	259
La mare	261

Està escrit i succeirà

EN UN PRINCIPI FOU EL VERB

Recordo que quan va néixer no va plorar: només xisclava tot el dia, com si veiés la mort, com si se sentís morir. Acabava de néixer i semblava que es volia morir. Jo deia: «Aquest nen em matarà, si no para de xisclar em matarà». I és que jo crec que el plor és el primer llenguatge, però ell no plorava, només xisclava. I era inconsolable. L'agafava i xisclava, el deixava al bressol i xisclava, li donava la meta i ell l'escopia i xisclava, li canviava el bolquer brut i xisclava, el banyava i xisclava. Xisclava tant que li pujava la febre. El metge deia: «Així no el podem vacunar; esperem una setmaneta». I un dia, quan tenia quatre mesos i anava sense vacunar pel món, va començar a tossir com un gos: era una tos que li sortia del fons del coll, de la laringe, com si parlés, però amb tos. Feia: «Tsut-tsut, tsut-tsut!», com un gos. I a mi em feia l'efecte que l'entenia millor que quan només xisclava, perquè li venia de més endins, de més a prop de l'ànima i del cor: «Tsut-tsut, tsut-tsut!». M'agradava aquesta tos perquè ara sí que es deixava

consolar. Però m'equivocava. No parlava, tossia perquè tenia la tos ferina. El metge va dir que havia d'anar a prendre aires de muntanya, aire fred i sec, que l'abriguéssim i... muntanyes amunt! I vam anar a una masia de la Garrotxa. Era febrer i feia molt de fred, però a nosaltres ens era igual perquè ell necessitava aire fred i sec, i d'això, a la masia, no en faltava. A dintre de la masia només es podia estar bé a la cuina, amb la llar de foc. La resta era una gelera. Però érem feliços. Ens hi vam estar unes setmanetes, aquelles setmanetes que el metge necessitava per vacunar-lo.

Jo ja li havia preguntat al metge: «Doctor, és normal que el nen només xiscli?». I ell havia sentenciat: «Mira, tu tens dos fills: amb el gran podràs anar a tot arreu, i amb el petit no podreu anar enlloc, és un malparit». Però jo no m'ho havia pres a la valenta, em va semblar un comentari enginyós, feia una comparació entre els dos germans: gran volia dir a tot arreu i petit volia dir enlloc. Aquest mateix pediatre, descansi en pau, un dia em va dir: «Acabo de visitar un nano de catorze anys perquè la seva mare només el vol portar aquí. Jo ja l'hi he dit: “Per què em portes el noi? Ara ja, com a molt, només podria explicar-li com fer-se una palla!”». En una altra ocasió, després de confessar-li que havíem anat a una altra pediatra per comoditat i que ens havia dit que el nen xisclava perquè tenia gasos, el nostre pediatre va sentenciar: «La que tenia gasos devia ser ella. Aquest nen no té gasos, té còlics». Així que el pediatre em semblava molt agut. Que em digués que el meu fill era un malparit no em va ofendre en absolut. Jo l'havia parit i sabia que no n'era, de malparit. Però no sabia què li passava.

Hi havia moments en què xisclava tant que el meu marit el tancava a l'habitació i em deia: «Oblida'l! Fa una mar-raneria. S'ha acostumat que l'agafes quan plora i per això plora tot el dia». Però jo considerava que allò no era plorar

sinó xisclar. Era inconsolable, ja ho he dit, però és que de vegades hem de dir les coses més d'un cop: IN-CON-SO-LA-BLE. Jo no el podia consolar i ell no es deixava consolar, no m'acceptava: quan l'agafava es rebolcava perquè jo el molestava. Però quan el deixava un altre cop al bressol, es rebolcava també al bressol. Si no hagués anat tan atrafegada, l'hauria observat amb més objectivitat, però jo això sí que m'ho prenia a pit i sentia que era molt mala mare, perquè, quina mare hi ha que no pugui consolar el seu fill?

Amb prou feines tenim fotos d'aquells primers mesos. Fins que no vam arribar a la masia. De la masia sí que en tenim, de fotos. Allà ell va ser feliç, podia tossir i parlar a través de la tos i ja no li calia xisclar. I nosaltres ja no hàviem de tancar-lo a l'habitació quan feia una rebequeria.

I EL VERB ES FEU CARN

Als set anys, va començar a practicar l'escriptura. Feia exercicis de calligrafia i s'hi aplicava de valent. Volia ser el millor. A la llibreta de calligrafia hi havia pàgines i pàgines de lletres separades i de lletres lligades:

o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o,

o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o,

l'os de l'ós, l'os de l'ós, l'os de l'ós, l'os de l'ós, l'os d

L'OS DE L'ÓS, L'OS DE L'ÓS, L'OS DE L'ÓS, L'OS, L'os de

Si arribava al final de la línia i la seqüència no li cabia perfectament, procurava escriure amb la lletra més petita perquè l'hi cabés. Si no ho veia clar, s'enfadava i esborrava tota la seqüència i hi tornava; ara, però, emmurriat: l'os de l'ós, l'os de l'ós, l'os de l'ós... fins a arribar al final de la línia. Si tornava a no coincidir el final de la línia amb el final de la seqüència, ja havíem begut oli. S'enfurismava tant que podia llençar la llibreta de cal·ligrafia a terra i insultar-nos quan intentàvem consolar-lo i dir-li que tampoc calia fer-ho perfecte. Podia ser encara pitjor: esborrava tota la línia, però la goma no aconseguia eliminar la marca dels trets gruixuts del llapis. Si passava això, no podia continuar treballant. El full s'havia trencat, deia. Nosaltres miràvem fixament el full i no hi vèiem cap esquinc, però ell insistia: «El full s'ha trencat i no puc continuar!».

Per Nadal vam tornar a la masia de la Garrotxa. Ell duia la seva llibreta de cal·ligrafia. Tot i que encara hi esmerçava molta dedicació, les planes no quedaven tan i tan perfectes: semblava que hi havia una força interior que li controlava la mà que feia servir per escriure. Ell agafava el llapis com sempre, es concentrava com sempre, diries que afinava l'instrument com sempre, i començava a copiar:

a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a,

amaga la mà, amaga la mà, amaga

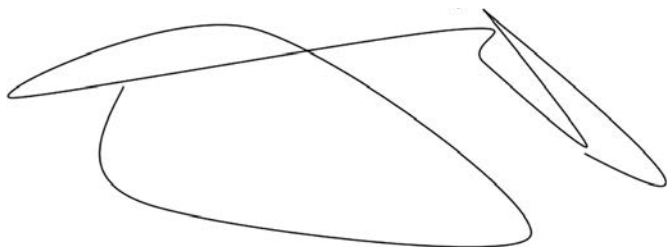
Les lletres s'anaven engrandint i anaven perdent la forma rodona original. La seva voluntat anava cap a una

banda, però la força de la mà anava cap a una altra banda, com una lluita interior de la qual nosaltres en vèiem només el resultat: les lletres boterudes, la cal·ligrafia que quedava malament. Per incentivar-lo en aquesta lluita contra un enemic que no coneixíem, vam establir un sistema de premis molt suculents, i per cada full acabat de cal·ligrafia li regalàvem algun estri del parament del cavaller: una espasa, un escut, un punyale, un elm, una ballesta. Aquests artefactes els anàvem a comprar a Besalú, a una d'aquestes botigues amb joguines medievals totes de fusta pintada i amb tiretes de cuir per fixar les armes al cinturó, i adminicles diversos, com un arc amb fletxes i tantes i tantes coses boniques. Així que els dies passaven d'aquesta manera: al matí anàvem a comprar el regal, a la tarda fèiem cal·ligrafia i al vespre jo escrivia a l'ordinador un text que ell havia de llegir per practicar la lectura. No es pot dir que fes vacances perquè es va passar tots els dies fent cal·ligrafia i llegint. Hi havia més temps al cap del dia, però d'això no se'n recorda ningú, només que al matí compràvem la joguina que ell s'havia guanyat treballant la tarda abans. Li vam fer molts regals, però cap podrà compensar mai l'esforç que va fer ell per escriure unes planes de cal·ligrafia que no tenien cap mena d'importància. Evidentment, això nosaltres aleshores no ho sabíem. Per Cap d'Any ell es va negar a continuar amb la cançoneta. Va dir que aviat passarien els Reis i que ja no calia esforçar-se a fer una cosa per obtenir-ne una altra quan, ben mirat, els Reis li portarien joguines sense haver de fer res. A nosaltres també se'ns van acabar els arguments: que la cal·ligrafia era rellevant per anar per la vida, que la mestra estaria molt contenta quan veiés la quantitat de planes que havia emplenat, que ja anava per la pe de pa... Res. Semblava

impermeable als arguments. L'última lletra que va fer va ser la o i li va quedar més o menys així:

o, o, o, o, o, o, o

oh!, Oh!, Oh!



Vam tornar a casa, va tornar a l'escola i mai més va tornar a ser el mateix nen. Els Reis ens havien portat un altre nen, però nosaltres encara el confoníem amb l'anterior.

I HABITÀ ENTRE NOSALTRES

La metamorfosi va començar amb la pell: se li encetava tant que se l'arrencava amb les ungles, perquè, estranyament, ara ja no se les rosegava. Duia les cames en carn viva i no podia posar-se cap dels pantalons que tenia. Era gener i feia fred. El de la farmàcia de tota la vida del carrer Diputació va fer-li una fórmula magistral que va funcionar com oli en un llum i, de mica en mica, aquelles cames ensangonades i escaldades van anar adquirint una

altra pell, com la pell que hi ha sota la pell de les serpents. Mentrestant, anava creixent dia a dia, s'anava inflant. D'un dia per l'altre la roba no li cabia. I la que li cabia li feia mal. En quinze dies, el seu pare va anar tres cops a comprar-li roba. Només volia una roba com de jugador de bàsquet: uns pantalons molt balders, unes samarretes enormes i dessuadores amb caputxa. Van aparèixer altre cop les caputxes que havia portat de petit i que anava a buscar a la rentadora quan jo les volia rentar perquè ell no podia anar sense. Fins aleshores havíem dit que tenia el riure perfecte i ara va començar a fer sorollets, també perfectes, però que no ens feien cap gràcia. Va deixar de riure absolutament i només feia, molt de tant en tant, he, he, com de compromís. Ara ja no entenia cap broma, no entenia pràcticament res del que li dèiem.

Al matí es llevava com cada dia, però després res del que passava era igual. Quan tornava de l'escola barbotejava impropèris i històries absurdes amb nens que li feien mal i coses que no lligaven. Vaig posar-li una nota a la mestra i vaig anar-hi a parlar. Vaig veure que el meu fill tenia dos pupitres per a ell tot sol: un a dintre de l'aula i l'altre a fora de l'aula. La mestra em va explicar que ara ell era més lliure i que podia seure on volia. Només quan ella ho considerava oportú el feia entrar a l'aula. Per la resta, gaudia de la llibertat de què gaudeixen els bojos. Vaig preguntar si tot rutllava i em va assegurar que treia molt bones notes i que aquestes coses passen: són nens i estan en plena transformació. Volia que la mestra em tranquil·litzés, però em va neguitejar encara més. Vaig contraatacar amb la qüestió dels deures. Ell els feia regularment. Ara els deixava per al capaltard i molts cops no els feia. Jo ja no insistia perquè creia que així ell s'adonaria del que passa quan no es fan els deures. Però la mestra tampoc no

va voler dramatitzar en aquest punt: sí, tenia raó, ara arribava sense els deures, però en realitat el nen anava sobrat, s'ho podia permetre. Encara vaig esgrimir un tercer argument: s'havia tornat molt desobedient. «En fi, senyora, hi ha algun nen obedient, a la seva edat? Potser està exagerant una mica, oi? No li sembla?».

Però el volcà que duia a dins anava fent remor i es manifestava cada cop més, i un dia, tot d'un plegat, ens vam adonar que havia deixat d'escriure, de llegir i gairebé de parlar. Va tornar a tossir, com quan havia passat la tos ferina: «Tsut-tsut, tsut-tsut!». Quan no tossia, cridava i xisclava, desesperat. Vaig anar a la pediatra del CAP del barri. Li vaig dir: «Aquest nen, cada dia, quan torna de l'escola, torna de la guerra. Porta el terror escrit a la cara. Sembla que hagi vist la mort. Amb prou feines parla. Ja no pot escriure: agafa el llapis i fa un gargot al paper tan gran com el full. Li dic, fes la e, i ell fa una mena de o com una roda de carro boteruda que ocupa tot el paper. Com que a ell mateix no li agrada, acaba per guixar la lletra amb ràbia i diu renecs com un vell amargat».

Amb tot això, la pediatra va sentenciar: «Aquest nen té una laringitis, té tos perquè s'ofega. Li donarem cortisona. Nen, saps empassar-te una pastilla?». «Doctora, vinc perquè em derivi al psicòleg o on calgui: aquest nen no està bé». «Però..., vostè veu com tinc avui la consulta? Vostè creu que jo ara puc fer això? Escriure un informe bla, bla, bla, derivar el nen bla, bla, bla, fer-li una exploració bla, bla, bla... Tot això és temps: TEMPS-TEMPS-TEMPS!». Encara vaig fer un darrer intent, afalagant-la: «És que m'han dit que la sanitat pública té un servei molt bo de salut mental...». «A mi em farà parar boja, vostè, senyora, amb les seves demandes... Que no ho veu, com tinc la consulta? Doncs així, cada dia de cada dia, ho en-

tén? Jo això avui no l'hi puc fer, vingui un altre dia i en tornarem a parlar. Avui li recepto la cortisona per a la laringitis: el seu nen s'ofega».

Les pastilletes eren blanques i planes com unes hòsties. Se'n va prendre una amb molta dificultat. La doctora havia insistit: sense mastegar, s'ha d'empassar. Com una hòstia. Va caldre molta aigua i molta paciència. Obria la boca i... l'hòstia encara era allà. «Vols fer el favor d'empassar-te-la?». «Tsut-tsut, tsut-tsut, tsut-tsut!». «Que te l'empassis, així, com si fos un glop de llet». Hi tornava. Jo veia com se l'havia ficat en posició, veia com feia el moviment d'engolir, feia un glop i se l'empassava. Obria la boca i... l'hòstia encara era allí. No sé com, sense voler-ho, glup!, la pastilla va lliscar avall, coll avall i panxa avall. Era al vespre i aquella nit amb prou feines va poder dormir: «Tsut-tsut, tsut-tsut, tsut-tsut!».

L'endemà al matí es va llevar fet un basilisc: la roba no estava bé, l'esmorzar no estava bé, la cartera no era al seu lloc, les vambes encara tenien els nusos de la nit abans... tot havia anat en doina, tot al revés. La comunió de la pastilleta va ser un suplici. Per no fer tard a l'autocar, li vam dir que la mastegués i que, en acabat, prengués molta i molta llet. Llavors vam saber per què la doctora no volia que la mastegués: tenia un gust fastigós, molt amarg o molt fort, no ho vam acabar d'entendre. Nosaltres observàvem el nen amb la curiositat i l'interès amb què un entomòleg es fixaria en una papallona acabada de sortir d'un capoll de seda: com un nou ésser vivent. Miràvem el nostre propi fill i ja no el reconeixíem, semblava una altra persona, un altre nen, un nen vingut del més enllà, amb un comportament anòmal a les nostres contrades, amb uns hàbits diferents i antipàtics als nostres gustos: un extraterrestre.

Tot i així, ja s'havia pres la pastilleta i per tant se'n va anar a l'escola com sempre, però en va tornar fet un eccehome. Des de la porta del replà va llançar la cartera cap al fons del rebedor, com qui llança una àncora per amarrar la barca a port, i va sortir esperitat i cridant cap a la seva habitació. Ja feia dies que li permetíem d'entrar a casa sense dir hola, sense saludar. Havíem notat que adreçar-nos la paraula, segons com, el violentava, se sentia agredit, com si un intrús intentés entrar a robar a casa seva. Darrere seu va entrar el germà gran. Ens va dir que a l'autocar de l'escola un ganàpia l'havia insultat, li havia dit fill de puta, malparit, cabró de merda, cabronàs, maricó, maricó de merda. Era el fill d'un humorista alemany de certa anomenada, però al meu fill allò no li havia fet gens de gràcia. S'hi havia tornat, a puntades de peu, a cops de puny, a queixalades, a mossegades... La monitora els havia hagut de separar, i no era la primera vegada. Aquell gamarús sabia com treure'l de polleguera.

La broma ara era que tocava una altra pastilleta blanca. Vaig anar a la seva habitació amb la pastilleta. S'havia tret la roba i jeia despullat al llit, tot i que era gener i feia fred. Duia l'esquena i els braços tots tatuats de bolígraf, guixats amb ràbia, amb colors i gruixos diferents: vermell, blau, negre, verd. Tota l'esquena senyalada, com si l'haguessin ferit a la guerra. Havien estat els nens de classe. Un havia dit: «Anem per ell!», i els altres tres o quatre l'havien blocat i l'havien immobilitzat de bocaterrosa. Entre tots l'havien torturat. A l'hora del pati. No ho havia vist ningú. Però havia estat la riota dels seus companys de classe. No m'ho va explicar així. Només responia les preguntes amb un sí o un no. Estava al límit de les seves forces. Es notava que estava a punt de passar-ne una de grossa, però encara no sabíem quina. Vaig insistir molt

perquè es prengué la tercera pastilleta blanca, i aquest cop se la va prendre, vençut, com si ja hagués claudicat de ser persona. Tot seguit va quedar postrat, baldat al llit, com ensopit, mig endormiscat. El vaig acotxar, vaig sortir de l'habitació i vaig deixar la porta entreoberta. No va dinar. No va berenar. Al capvespre es va despertar d'un son profund, com si hagués estat dormint durant dies. Va obrir els ulls, completament esbatanats, i va mirar cap al passadís, per on passava jo en aquell moment. Feia estona que jo anava i venia, anava i venia, anava i venia, fent veure que feinejava, fent una mica de remor, intentant que es despertés sense haver-lo de despertar jo mateixa. No volia estroncar-li el son, ara que semblava que finalment havia pogut conciliar-lo. Al seu voltant es va fer un gran silenci. La seva mirada desvariada va aturar el temps i va infondre un estat com de respiració continguda a tota la casa. No se sentia ni una mosca. No recordo que ningú digués res. Ell respirava i em mirava fixament als ulls com si veiés visions, com si no em reconegués, com si jo fos una altra persona que deia que era la seva mare. Em vaig aturar davant de la porta de la seva habitació, però no vaig entrar-hi. Esperava i no sabia què. Ell encara anava despullat i guixat, com un naufrag, com un supervivent. Amb molt d'esforç, com si portés molt de temps macerant aquella idea, va dir: «No em miris així. Vull ser un nen normal, vull una vida normal».

Aquesta era la frase que jo també estava esperant. Com és que no se m'havia acudit a mi molt abans? Li vaig dir que sí, que estava molt bé que volgués ser un nen normal. Que aniríem al metge immediatament. Que agafés la maquineteta per jugar, que potser hauríem d'esperar-nos.

Jo vaig prendre la iniciativa. El meu marit va dir: «Fes

el que creguis convenient». Jo li vaig dir que cap persona als vuit anys acabats de fer pot dir d'ella mateixa que vol ser normal o coses semblants, i que de fet estàvem de sort si el nostre fill ens havia donat aquella pista, perquè volia dir que realment ell se sentia diferent. I l'havíem d'escoltar. No era una rebequeria. No plorava. No xisclava. Parlava i deia que volia ser normal.

En sec va tornar el pas del temps i ara tot va anar molt de pressa. Era tard, no podíem esperar-nos a la matinada. Després d'algunes trucades vam arribar a les urgències psiquiàtriques infantils de Sant Joan de Déu, a Esplugues. Vaig entrar al box del cribratge tota atabalada i vaig vomitar: «Em sembla que el meu fill s'ha tornat boig! Diu que vol ser un nen normal i que vol una vida normal! I això no ho és gens, de normal, oi?!».

Mentrestant, ell jugava amb la maquineta la mar de tranquil, absort en el joc, sord a les meves paraules, cec a les meves ganyotes exasperants. Ara la feina era nostra. Ell ja havia fet la seva.